

NOWA HABILITACJA

> DR HAB. JERZY SZYMANIUK

Instytut Kultury i Sztuki Muzycznej

Rada Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Muzyki Kościelnej Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu 22 września 2010 roku podjęła uchwałę o nadaniu Jerzemu Szymaniukowi stopnia doktora habilitowanego sztuk muzycznych.

Jego rozprawa habilitacyjna zatytułowana *Interpretacja polskich kolęd i pastorałek w procesie aranżacji na przykładzie partytury „Kolędy dla Świata”* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na dwóch nośnikach elektronicznych - jest to nagrany w 2005 r. album płyty *Pieśni Bożonarodzeniowe. Oto Syn Mój* - oraz opisu w formie książki. Celem pracy było udowodnienie tezy głoszącej, iż w interpretacji utworu muzycznego ważną rolę pełni proces aranżacyjny i wykonawczy. Aranżacja ma znaczący wpływ na proces wykonawczy, a obydwie te elementy nawzajem się uzupełniają i inspirują. Rozprawę recenzowali prof. Juliusz Karcz (Uniwersytet Zielonogórski), prof. Włodzimierz Lech Puchnowski (Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie), prof. Janusz Stanecki (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy) i prof. Jacek Rafał Delekta (Akademia Muzyczna w Krakowie).

Dzieło artystyczne obejmuje prezentację kolęd różnicowanych pod względem charakteru i zastosowanych technik aranżacyjnych oraz związanej z nimi wypowiedzi emocjonalnej. Początki pracy autora nad kolędami sięgają 1990 roku. Na nagranej w 1993 roku płycie kompaktowej *Wigilia Jazzowa Jerzy Szymaniuk* zarejestrowane zostały aranżacje polskich kolęd, które stanowiły pierwszą dokumentację prac aranżacyjnych nad tym materiałem. Aranżacja *Kolędy dla Świata* - będąca tematem pracy habilitacyjnej - została nagrana podczas koncertu w Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku i wydana na albumie płytowym *Pieśni Bożonarodzeniowe. Oto Syn Mój*. Koncert ten został również wyemitowany przez TVP 2 oraz TV POLONIA. Założeniem pracy aranżacyjnej było podkreślenie strony emocjonalnej, przesłania zawartego w tekstach i przekazanie go odbiorcy. Osiągnięcie tego celu powierzone zostało solistom, chórowi, orkiestrze smyczkowej oraz big bandowi, który, począwszy od roku 1977 do dzisiaj, stanowi główną domenę pracy artystyczno - dydaktycznej Jerzego Szymaniuka. Tematy kolęd stały się materiałem wyjściowym do zbudowania większej formy orkiestrowej. Składa się ona z polskich kolęd i pastorałek uzupełnionych o pieśni bożonarodzeniowe innych narodów. Aranżacja *in extenso* jest syntezą cech typowych dla muzyki ludowej różnych krajów, muzyki jazzowej, muzyki klasycznej, muzyki pop oraz interpretacji właściwej dla gospel. Poszczególne kolędy zostały interesująco ukształtowane pod względem sonorystyki, dynamiki, frazowania, artykulacji zapisu muzycznego oraz ich relacji do tekstu słownego, agogiki i budowy formalnej. W efekcie powstało interesujące dzieło artystyczne wypełniające lukę tematyczną sporadycznie omawianą w polskiej literaturze muzyki jazzowej.

Opis dzieła składa się z dwóch części: teoretycznej oraz analitycznej. Znajomość prezentowanej przez autora tematyki jest wynikiem wieloletnich studiów nad literaturą przedmiotu. Bada on elementy dzieła w kontekście najważ-

niejszych kroków w pracy twórczej, jaką jest aranżacja. W części teoretycznej kolęda, jako główny temat poddany aranżacji, ukazana została w aspekcie warstwy emocjonalnej oraz jej historycznego, społecznego i kulturowego przesłania. Dalsze rozważania dotyczą właściwego wyboru tonacji, doboru tempa w aspekcie synchronizacji z treścią muzyczną, założeń dotyczących notacji zjawisk harmonicznnych i rytmicznych, artykulacji, zasady kształtowania dynamiki, modulacji. Autor przedstawia także różne typy ekspresji zastosowane w aranżacji oraz analizuje prace znanych aranżerów, wybranych kompozytorów XX wieku i swoje własne.

Druga część pracy poświęcona jest analizie wybranych pieśni w kontekście zachodzących procesów twórczych i omówieniu istotnych czynników w kształtowaniu treści muzycznej. W uwagach końcowych autor wskazał między innymi funkcje aranżacji i obszary w zakresie horyzontalnego i wertykalnego kształtowania materiału muzycznego, zwracając uwagę, iż aranżacja jest jednym z ważnych procesów dotyczących funkcjonowania dzieła. Formowanie ostatecznych kształtów dzieła muzycznego, wypełnienie treści muzyczną, zdefiniowaną kompletną myślą, jest najbardziej wyczekiwany i twórczym momentem każdego artysty. Do głosu dochodzi indywidualny język i sposób operowania technikami. Forma jest wynikiem działań twórczych, w których główna treść pobudzona i kierowana intencją artystyczną twórcy otrzymuje ostateczny kształt. W pracy ma miejsce również próba dookreślenia kilku zjawisk w muzyce jazzowej, które nie oczekiwały się jeszcze jednoznacznego zdefiniowania. Jej założeniem było również przygotowanie podręcznika uzupełniającego studia w zakresie aranżacji. Dodatkowym źródłem w rozważaniach są wywiady przeprowadzone z muzykami polskiej i zagranicznej sceny jazzowej. Zintegrowany z dziełem artystycznym, opis urasta do pracy teoretyczno-muzycznej i może zostać wykorzystany przez innych zarówno w celach twórczych jak i odtwórczych.

Rozprawa habilitacyjna Jerzego Szymaniuka, opublikowana w sierpniu 2009 r. przez Uniwersytet Zielonogórski, doczekała się entuzjastycznych recenzji: „Kolęda czy pastorałka, poddana procesowi aranżacji, nabiera innego wyrazu estetycznego (...). By jednak nic istotnego nie uronić z charakteru pierwowzoru aranżując go w konwencji jazzowej, trzeba wiedzieć gdzie sięga granica przeobrażeń dźwiękowych. J. Szymaniuk po mistrzowsku wywiązał się z tego zadania.” (prof. Juliusz Karcz). „Autor reprezentuje wysoki poziom świadomości organizacji brzmienia zespołu i jego specyfiki wykonawczej.” (prof. Jolanta Szulakowska-Kulawik). „Na szczególną uwagę (...) zasługuje rozdział poświęcony problemom analitycznym (...). Również cennym jest opisywanie zjawisk zachodzących w partyturze językiem uniwersalnym, zrozumiałym zarówno dla muzyków jazzowych, jak i muzyków <nurtu klasycznego>” (prof. Andrzej Zubek). „Nie ulega żadnej wątpliwości, że dorobek artystyczny Pana Jerzego Szymaniuka przekłada się również w pełni na sferę upowszechniania i kształtowania postaw estetycznych polskiego społeczeństwa. O pozycji artysty w środowisku świadczy bezspornie Jego rozległa współpraca z czołowymi muzykami jazzowymi, aktywny udział w festiwalach muzyki jazzowej oraz liczne nagrody i wyróżnienia.” (prof. Włodzimierz Lech Puchnowski).

Dorobek Jerzego Szymaniuka, który od 1982 roku prowadzi szeroką działalność artystyczną jako muzyk instrumentalista, dyrygent, kompozytor i aranżer, jest rzeczywiście imponujący. Jeszcze jako student kierunku Wychowanie Muzyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze założył on zespół jazzu tradycyjnego Old Friends Orchestra oraz współpracował z big bandem akademickim. Obecnie pracuje jako adiunkt w Instytucie Kultury i Sztuki Muzycznej, pro-

wadząc zajęcia dydaktyczne na kierunku *jazz i muzyka estradowa*, a także jest dyrygentem i kierownikiem artystycznym Big Bandu Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jako autor wielu projektów muzycznych zaaranżował znaczącą ilość programów koncertowych. Brał udział w nagraniach płytowych w roli pianisty, dyrygenta, kompozytora i aranżera oraz kierownika muzycznego, czego wynikiem jest 25 płyt CD - w tym 7 własnych projektów. Koncertował i brał udział w festiwalach jazzowych w Polsce i za granicą, m. in. w Niemczech, Holandii, Belgii, Jugostawii, Szwajcarii, Danii, Rosji, na Węgrzech, w Szwecji i Hiszpanii. Prowadzone przez niego orkiestry wielokrotnie zdobywały nagrody na festiwalach jazzowych. On sam jest laureatem licznych nagród koncertowych i za działalność twórczą, a także nagród Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego, Prezydenta Miasta Zielona Góra i Marszałka Województwa Lubuskiego. Został też odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (2005 r.), a także odznaką Zasłużony Działacz Kultury przez Ministra Kultury Rzeczypospolitej Polskiej (2004 r.). Do znanych muzyków polskiej i zagranicznej sceny jazzowej, z którymi Jerzy Szymaniuk współpracował, należą między innymi: Jarosław Śmietana, Piotr Baron, Jacek Niedziela, Cezary Konrad, Jan Ptaszyn Wróblewski, Ewa Uryga, Urszula Dudziak, Marek Bałata, Maciej Sikata, Zbigniew Lewandowski, Piotr Wojtasik, Grzegorz Nagórski, Wojciech Karolak, Krzysztof Kiljański, Mike Russell, Ralf Rickert, Priscilla Jones, Nicky Brown, Adam Wendt, Jerzy Głowczewski, Colloca Silvano, Antoni Dębski, Andrzej Pluszcz, Adam Cegielski, Piotr Cieślakowski, Zbigniew Namysłowski, Jacek Namysłowski, Beata Bednarz, Patrycja Gola, Piotr Wrombel, Adam Buczek, Dariusz Ziótek, Marcia Walder-Thomas, Brian Fentress, Anna Serafińska, Janusz Szrom, Piotr Salata, Valerie Scott, Henryk Miśkiewicz. Ważnym twórczym osiągnięciem Jerzego Szymaniuka było również nagranie własnej kompozycji pt. *Szukałem Was. Lament po Pasterzu, Nieszpory - Artyści polscy Janowi Pawłowi II w hołdzie*. Jerzy Szymaniuk jest także prezesem Zielonogórskiego Stowarzyszenia Jazzowego oraz pomysłodawcą i dyrektorem artystycznym Międzynarodowego Festiwalu Jazzowego Green Town of Jazz.

Katarzyna Kwiecień-Długosz

